

ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการและผลการบริหารจัดการของสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาปีงบประมาณ พ.ศ. 2559

Relationship among Administrative Processes and Outputs of
the Educational Service Area Offices in the Fiscal Year 2016

ดร. ศักดิ์สิทธิ์ ชัตติยาสุวรรณ

Dr. Saksit Khattiyasuwan

สถาบันรัชต์ภาคย์

Rajapark Institute

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ผลการประเมินตัวบ่งชี้ด้านกระบวนการและผลการบริหารจัดการความสัมพันธ์ระหว่างตัวบ่งชี้ รวมทั้งผลของตัวบ่งชี้ด้านกระบวนการที่มีต่อแต่ละตัวบ่งชี้ด้านผลการบริหารจัดการตามมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 จำนวน 225 เขต ใช้การวิจัยเชิงสำรวจโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบติดตามและประเมิน ผลการบริหารจัดการและการเยี่ยมพื้นที่ ในช่วงปี พ.ศ. 2560 และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความถี่ ร้อยละ ฐานนิยม สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการถดถอยพหุคูณ

ผลการประเมิน 7 ตัวบ่งชี้ด้านกระบวนการ ตามมาตรฐานที่ 1-2 อยู่ในระดับดีเยี่ยม และ ดีมาก จำนวน 6 และ 1 ตัวบ่งชี้ ตามลำดับ ในขณะที่ 8 ตัวบ่งชี้ ด้านผลการบริหารจัดการ ตามมาตรฐานที่ 3 อยู่ในระดับดีเยี่ยม ดีมาก และปรับปรุง จำนวน 5, 1 และ 2 ตัวบ่งชี้ ตามลำดับ สหสัมพันธ์ระหว่าง ตัวบ่งชี้ที่ศึกษารวม 15 ตัวบ่งชี้ พบว่าส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นตัวบ่งชี้ที่ 8 ด้าน ผลการบริหารจัดการ ตามมาตรฐานที่ 3 (ความพึงพอใจของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย) ที่ไม่สัมพันธ์ กับตัวบ่งชี้ใด ๆ เลย กลุ่มตัวบ่งชี้ด้านกระบวนการบริหารจัดการทั้ง 7 ตัวบ่งชี้ ส่งผลต่อเพียง 2 ตัวบ่งชี้ด้านผลการบริหารจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในขณะที่ บางตัวบ่งชี้ด้านกระบวนการส่งผลต่อ 3 ตัวบ่งชี้ด้านผล และไม่มีตัวบ่งชี้ด้าน กระบวนการใดส่งผลต่ออีก 3 ตัวบ่งชี้ด้านผลที่เหลือ

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์, กระบวนการบริหาร, ผลการ

Abstract

The objectives of this research were to study the evaluation results of administrative process and output indicators, correlation among those indicators including effects of the process indicators on each of output indicators in accordance with the standards of 225. To use survey research by collecting data with monitoring and evaluating by management of educational service area offices together with site visits in during 2017. As well as to be analyze data by mean, standard deviation, percentage, mode, Pearson correlation, and multiple regression.

The evaluation results of 7 administrative process indicators accorded to standard 1-2 were at excellent and very good levels totaled 6 and 1 indicators respectively. In a while, 8 output indicators accorded to standard at level 3 were excellent, very good and poor levels. And then at 5, 1 and 2 indicators respectively. The correlation all amount 15 indicators were showed that majority of them were significantly related to be another at .05 except the output indicator at 8 (Service recipients' and stakeholders' satisfaction) accorded to standard 3 was not related to others. Only 2 output indicators of the educational service area offices were significantly affected by all 7 process indicators at .05 whereas 3 others were significantly affected by some and the rest of 3 were affected by none.

Keywords: Relationship, Administrative Processes, Outputs

Received: 2019-09-12

Revised: 2019-11-9

Accepted: 2019-12-14

บทนำ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เกิดจากการที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 18-20) เป็นกฎหมายทางการศึกษาที่เกิดขึ้นตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2540, หน้า 28) ประกอบกับพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2546 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 19-25) กำหนดให้การบริหารและการจัดการศึกษาขึ้นพื้นฐานยึดเขตพื้นที่การศึกษาโดยคำนึงถึงปริมาณสถานศึกษา จำนวนประชากร วัฒนธรรม และความเหมาะสมด้านอื่น และให้มีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อทำหน้าที่ในการดำเนินการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานั้นเป็นหน่วยงานที่อยู่ใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดอยู่กับกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 15 กำหนดให้ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อใช้เป็นข้อกำหนดและแนวทางในการบริหารจัดการศึกษา ส่งเสริมสนับสนุน กำกับดูแล ตรวจสอบ ประเมินและประกันคุณภาพการศึกษารวมทั้งใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามี 3 มาตรฐานคือ **มาตรฐานที่ 1** การบริหารจัดการองค์การสู่ความเป็นเลิศ **มาตรฐานที่ 2** การบริหารและการจัดการศึกษาที่

มีประสิทธิภาพ **มาตรฐานที่ 3** ผลการบริหารและการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ผลการติดตามการบริหารจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปีงบประมาณ 2559 ตามมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีข้อสังเกตว่ามีความขัดแย้งกันกล่าวคือ มาตรฐานที่ 1 การบริหารจัดการองค์การสู่ความเป็นเลิศและมาตรฐานที่ 2 การบริหารและการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพซึ่งเป็นกระบวนการบริหารจัดการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั้งหมดร้อยละ 100 ทำได้ในระดับดีมาก-ดีเยี่ยม ซึ่งส่วนใหญ่ร้อยละ 96.89 และ 98.22 ตามลำดับทำได้ในระดับ ดีเยี่ยม ไม่มีระดับปรับปรุง-พอใช้เลย แต่ผลการดำเนินงานในมาตรฐานที่ 3 ผลการบริหารและการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลับมีเพียงร้อยละ 6.87 ทำได้ในระดับดีเยี่ยม แต่มีระดับ ปรับปรุง-พอใช้ ถึงร้อยละ 12.89 ที่เหลือมีระดับดีมากร้อยละ 55.11 และระดับดีร้อยละ 25.33 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560, หน้า 126-129)

จากผลการติดตามและประเมินผลดังกล่าวแสดงว่ากระบวนการบริหารจัดการไม่สามารถอธิบาย ผลการบริหารจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้ตามหลักเหตุผล เพราะหากกระบวนการบริหารจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นเหตุที่อยู่ในระดับดีมาก-ดีเยี่ยมน่าจะทำให้ผลการบริหารจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอยู่ในระดับดีมาก-ดีเยี่ยมด้วย แต่ตามข้อมูลเชิงประจักษ์แล้วไม่สอดคล้องกัน จากข้อค้นพบดังกล่าวนำไปสู่ปัญหาการวิจัย ที่ ต้องค้นหาข้อเท็จจริงจากข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากการติดตามและประเมินผลทั้ง 225 เขต ซึ่งจะเป็นข้อมูลย้อนกลับที่ถูกต้อง สมเหตุสมผลและเป็นไปได้สำหรับ การแก้ปัญหา

และพัฒนาการบริหารจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตามมาตรฐานต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการประเมินตัวบ่งชี้กระบวนการและผลการบริหารจัดการตามมาตรฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปีงบประมาณ พ.ศ. 2559

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลการประเมินตัวบ่งชี้ตามมาตรฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปีงบประมาณ พ.ศ. 2559

3. เพื่อศึกษาผลของตัวบ่งชี้ด้านกระบวนการที่มีต่อแต่ละตัวบ่งชี้ของผลการบริหารจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปีงบประมาณ พ.ศ. 2559

ความสำคัญของการวิจัย

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและกระทรวงศึกษาธิการ ได้รับทราบข้อเท็จจริงเชิงเหตุผลรวมทั้งระดับผลสัมฤทธิ์ในการบริหารจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2. ข้อมูลและสารสนเทศจากกาวิจัยนำไปสู่สาเหตุของปัญหาความสำเร็จในการยกระดับ คุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและกระทรวงศึกษาธิการ

3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและกระทรวงศึกษาธิการ สามารถร่วมกันใช้สารสนเทศจากผลการวิจัยแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด จำนวน 183 เขต และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอีก 42 เขตรวมเป็นกลุ่มเป้าหมายสำหรับการศึกษาคั้งนี้ 225 เขต

เนื้อหาที่ศึกษา

ผลการติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตามมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 การบริหารจัดการองค์การ
สู่ความเป็นเลิศ จำนวน 3 ตัวบ่งชี้

ตัวบ่งชี้ที่ 1 การบริหารจัดการที่ดี

ตัวบ่งชี้ที่ 2 การพัฒนาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้

ตัวบ่งชี้ที่ 4 การติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

มาตรฐานที่ 2 การบริหารและการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ จำนวน 4 ตัวบ่งชี้

ตัวบ่งชี้ที่ 1 การบริหารงานด้านวิชาการ

ตัวบ่งชี้ที่ 2 การบริหารงานด้านงบประมาณ

ตัวบ่งชี้ที่ 4 การบริหารงานด้านการบริหารทั่วไป

ตัวบ่งชี้ที่ 5 การขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ

มาตรฐานที่ 3 ผลการบริหารและการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 8 ตัวบ่งชี้

ตัวบ่งชี้ที่ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีผลงานที่แสดงความสำเร็จและเป็นแบบอย่างได้

ตัวบ่งชี้ที่ 2 สถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา

ตัวบ่งชี้ที่ 3 ผู้เรียนทุกระดับการศึกษามีคุณภาพตามหลักสูตร

ตัวบ่งชี้ที่ 4 ผู้เรียนมีคุณภาพตามจุดเน้นและสมรรถนะสำคัญตามหลักสูตรแกนกลาง 2551

ตัวบ่งชี้ที่ 5 ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลาง 2551

ตัวบ่งชี้ที่ 6 ผู้เรียนมีสุขภาพกายสุขภาพจิตที่ดี

ตัวบ่งชี้ที่ 7 ประชากรวัยเรียนได้รับสิทธิและโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานเท่าเทียมกัน และ ศึกษาในระดับที่สูงขึ้น

ตัวบ่งชี้ที่ 8 ความพึงพอใจของผู้รับบริการ
และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

มาตรฐานที่ 1 การบริหารจัดการองค์กรสู่ความเป็นเลิศ มีการติดตามและประเมิน 3 ตัวบ่งชี้
ตัวบ่งชี้ที่ 1 การบริหารจัดการที่ดี
ตัวบ่งชี้ที่ 2 การพัฒนาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้
ตัวบ่งชี้ที่ 4 การติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ
มาตรฐานที่ 2 การบริหารและการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ
ตัวบ่งชี้ที่ 1 การบริหารงานด้านวิชาการ
ตัวบ่งชี้ที่ 2 การบริหารงานด้านงบประมาณ
ตัวบ่งชี้ที่ 4 การบริหารงานด้านการบริหารทั่วไป
ตัวบ่งชี้ที่ 5 การขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ

มาตรฐานที่ 3 ผลการบริหารและการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ตัวบ่งชี้ที่ 1 สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามีผลงานที่แสดงความสำเร็จและเป็นแบบอย่างได้
ตัวบ่งชี้ที่ 2 สถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา
ตัวบ่งชี้ที่ 3 ผู้เรียนทุกระดับการศึกษามีคุณภาพตามหลักสูตร
ตัวบ่งชี้ที่ 4 ผู้เรียนมีคุณภาพตามจุดเน้นและสมรรถนะสำคัญตามหลักสูตรแกนกลาง 2551
ตัวบ่งชี้ที่ 5 ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลาง 2551
ตัวบ่งชี้ที่ 6 ผู้เรียนมีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี
ตัวบ่งชี้ที่ 7 ประชากรวัยเรียนได้รับสิทธิและโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานเท่าเทียมกันและ ศึกษาในระดับที่สูงขึ้น
ตัวบ่งชี้ที่ 8 ความพึงพอใจของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

1. ตัวบ่งชี้กระบวนการและผลการบริหารจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 ทั้ง 15 ตัวมีความสัมพันธ์กัน
2. กลุ่มตัวบ่งชี้กระบวนการบริหารจัดการ การศึกษาส่งผลต่อตัวบ่งชี้ผลการดำเนินงานการบริหาร จัดการ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกตัวบ่งชี้

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด 183 เขตและสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาอีก 42 เขตรวมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาครั้งนี้ 225 เขต

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
ลักษณะของแบบติดตามและประเมินผล

ระยะเวลาที่ทำการศึกษา

เดือน กรกฎาคม-ธันวาคม ปี พ.ศ.2560

ตอนที่ 1 คำชี้แจง

การติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ตาม มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประจำปี งบประมาณ พ.ศ. 2559 จำนวน 3 มาตรฐานโดยใช้ การดำเนินงานของปีงบประมาณ พ.ศ. 2558-2559 และผลการบริหารจัดการศึกษาของปี การศึกษา 2558 ในการนี้ไม่ติดตามและประเมินผล 2 ตัวบ่งชี้ คือ ตัวบ่งชี้ที่ 3 มาตรฐานที่ 1 การกระจายอำนาจและการส่งเสริมการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วม และ ตัวบ่งชี้ที่ 3 มาตรฐานที่ 2 การบริหารงาน ด้านบริหารงานบุคคล เพื่อให้สอดคล้องกับคำสั่ง หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 10/2559

ตอนที่ 2 แบบติดตามและประเมินผล

แบบติดตามและประเมินผล จำนวน 3 มาตรฐาน 15 ตัวบ่งชี้ โดย มาตรฐานที่ 1 ประกอบด้วย

3 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานที่ 2 ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้ รวมเป็นด้านกระบวนการ 2 มาตรฐาน 7 ตัวบ่งชี้ ส่วนมาตรฐานที่ 3 ประกอบด้วย 8 ตัวบ่งชี้เป็นด้านผลการดำเนินงาน แบบติดตามและประเมินผลแต่ละตัวบ่งชี้ มีลักษณะเว้นช่องว่างให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรอกข้อมูลตามสภาพที่เป็นจริงและตรวจสอบรายการ ประเมินตนเองและระบุหลักฐานร่องรอยสนับสนุนข้อเท็จจริง เพื่อเตรียมพร้อมรองรับการตรวจประเมินจากคณะติดตามและประเมินผลจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คุณภาพของแบบติดตามและประเมินผล

สำนักติดตามและประเมินผลการศึกษาขั้นพื้นฐานแต่งตั้งคณะทำงานพัฒนาแบบติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการตามมาตรฐานของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประจำปีงบประมาณ 2559 โดยมี ขั้นตอนการศึกษานโยบายกระทรวงศึกษาธิการ บริบท บทบาทหน้าที่ และมาตรฐานของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา จัดทำร่างแบบติดตามและประเมินผล รวมทั้งมีการประชุมสัมมนา ตรวจสอบ กลั่นกรอง ทดลองใช้ ปรับปรุงคุณภาพของแบบติดตามและประเมินผล ให้เหมาะสม ถูกต้องทั้งรูปแบบ ภาษา และเนื้อหา สอดคล้องกับนโยบาย มาตรฐานและบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบผสมโดยใช้แบบติดตาม และประเมินผลควบคู่กับการเยี่ยมพื้นที่ซึ่งมีการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประเมินตนเอง

สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษารับทราบภารกิจที่ต้องประเมินตนเองเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การศึกษาตามมาตรฐานของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประจำปีงบประมาณ 2559 โดยเก็บรวบรวมข้อมูลและให้ข้อมูลพร้อมหลักฐานร่องรอยตามแบบติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการ

ตามมาตรฐานที่สำนักติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานมอบให้ และเตรียมรับการประเมินจากคณะกรรมการประเมินจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 2 คณะกรรมการประเมินจาก ส่วนกลางตรวจประเมินสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา

ผู้วิจัยร่วมเป็นคณะกรรมการประเมินจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตรวจประเมินสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาภาคสนาม โดยการไปเยี่ยมพื้นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พบคณะทำงานประเมินผลของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ตรวจประเมินการบริหารจัดการศึกษาตามมาตรฐานของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ประจำปีงบประมาณ 2559 ตามแบบติดตามและประเมินผลที่สำนักติดตามและประเมินผล การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานมอบให้พร้อมตรวจสอบหลักฐานประกอบข้อมูลที่สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาเตรียมการไว้ ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาจะต้องปรับแก้ข้อมูลในแบบติดตามและประเมินผลพร้อมเพิ่มเติมหลักฐานร่องรอยให้ ข้อมูลถูกต้องเหมาะสมตามสภาพจริง แล้วส่งแบบติดตามและประเมินผลที่ปรับปรุงแล้วพร้อมหลักฐานให้สำนักติดตามและประเมินผล การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประมวลผลและรายงานต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ ผลการประเมินตัวบ่งชี้ กระบวนการและผลการบริหารจัดการตาม มาตรฐาน ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยใช้ สถิติบรรยายซึ่งได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน ความถี่ ร้อยละ และฐานนิยม วิเคราะห์ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวบ่งชี้แต่ละตัวและกลุ่มตัว บ่งชี้ ตามมาตรฐานกระบวนการและผลการ ดำเนินงานการบริหารจัดการของสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษา โดยใช้ สหสัมพันธ์และวิเคราะห์ผล ของตัวบ่งชี้กระบวนการที่มีต่อแต่ละตัวบ่งชี้ของผล

การบริหารจัดการของ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา โดยใช้ การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัย

ผลการประเมินตัวบ่งชี้ตามมาตรฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มาตรฐานที่ 1 ด้าน กระบวนการบริหารจัดการศึกษา การบริหาร จัดการองค์การสู่ความเป็นเลิศ 3 ตัวบ่งชี้โดย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 56.44, 78.67 และ 84.44 ตามลำดับมีผลการ ประเมินในระดับดีมาก-ดีเยี่ยม มาตรฐานที่ 2 ด้าน กระบวนการการบริหารจัดการศึกษา การบริหาร และจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ 4 ตัวบ่งชี้โดย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 74.22, 59.56, 85.78 และ 52.89 ตามลำดับ มีผล การประเมินในระดับดีเยี่ยม มาตรฐานที่ 3 ด้านผล การบริหารจัดการศึกษา 8 ตัวบ่งชี้โดยตัวบ่งชี้ที่ 1, 2, 5, 6 และ 8 รวม 5 ตัวบ่งชี้ที่เขตพื้นที่การศึกษา ส่วนใหญ่ ร้อยละ 58.67, 53, 78, 49.78, 50.67 และ 77.33 ตามลำดับมีผลการประเมินในระดับดี เยี่ยม ตัวบ่งชี้ที่ 4 ส่วนใหญ่ ร้อยละ 56.89 มีผล การประเมินในระดับดีมาก ตัวบ่งชี้ที่ 3 และ 7 รวม 2 ตัวบ่งชี้ที่เขตพื้นที่การศึกษาส่วนใหญ่ ร้อยละ 81, 33, 92.89 ตามลำดับมีผลการประเมินใน ระดับปรับปรุง

สหสัมพันธ์ระหว่าง ตัวบ่งชี้ ด้าน กระบวนการบริหารจัดการตามมาตรฐานที่ 1 และ 2 จำนวน 7 ตัวบ่งชี้ และมาตรฐานที่ 3 ผลการ บริหารจัดการจำนวน 8 ตัวบ่งชี้ รวม 15 ตัวบ่งชี้ โดยพิจารณาจากความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 พบว่า ผลการบริหารจัดการ ตามมาตรฐานที่ 3 ตัวบ่งชี้ที่ 1 สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามีผลงานที่แสดงความสำเร็จและเป็น แบบอย่างได้ สัมพันธ์ กับ ตัวบ่งชี้ด้านกระบวนการ บริหารจัดการ 4 ตัวบ่งชี้ และด้านผล 2 ตัวบ่งชี้ ตัว บ่งชี้ที่ 2 สถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการ ประกันคุณภาพการศึกษาสัมพันธ์ กับ ตัวบ่งชี้ด้าน กระบวนการบริหารจัดการ 1 ตัวบ่งชี้ และด้านผล

1 ตัวบ่งชี้ ตัวบ่งชี้ที่ 3 ผู้เรียนทุกระดับการศึกษามี คุณภาพตามหลักสูตรสัมพันธ์ กับ ตัวบ่งชี้ด้านผล 2 ตัวบ่งชี้ ตัวบ่งชี้ที่ 4 ผู้เรียนมีคุณภาพตามจุดเน้น และสมรรถนะสำคัญตามหลักสูตรแกนกลาง 2551 สัมพันธ์ กับ ตัวบ่งชี้ด้านกระบวนการบริหาร จัดการ 3 ตัวบ่งชี้ และด้านผล 4 ตัวบ่งชี้ ตัวบ่งชี้ที่ 5 ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร แกนกลาง 2551 สัมพันธ์ กับ ตัวบ่งชี้ ด้าน กระบวนการบริหารจัดการ 1 ตัวบ่งชี้ และด้านผล 4 ตัวบ่งชี้ ตัวบ่งชี้ 6 ผู้เรียนมีสุขภาพกายสุขภาพจิต ที่ดี สัมพันธ์ กับ 4 ตัวบ่งชี้ ด้านกระบวนการ บริหารจัดการ 1 ตัวบ่งชี้ และด้านผล 3 ตัวบ่งชี้ ตัว บ่งชี้ที่ 7 ประชากรวัยเรียนได้รับสิทธิและโอกาส ทางการศึกษาขั้นพื้นฐานเท่าเทียมกันและศึกษาใน ระดับที่สูงขึ้นสัมพันธ์ กับ ตัวบ่งชี้ด้านกระบวนการ บริหารจัดการ 1 ตัวบ่งชี้ ตัวบ่งชี้ที่ 8 ความพึง พอใจของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียไม่ สัมพันธ์ กับตัวบ่งชี้ใด ๆ เลย

กลุ่มตัวบ่งชี้ด้านกระบวนการบริหาร จัดการ 7 ตัวบ่งชี้ส่งผลต่อตัวบ่งชี้ผลการบริหาร จัดการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียง 2 ตัวบ่งชี้คือตัว บ่งชี้ที่ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีผลงานที่ แสดงความสำเร็จและเป็นแบบอย่างได้ และตัว บ่งชี้ที่ 4 ผู้เรียนมีคุณภาพตามจุดเน้นและ สมรรถนะสำคัญตามหลักสูตรแกนกลาง 2551 แต่ ส่งผลต่ออีก 6 ตัวบ่งชี้้น้อยมากไม่มีนัยสำคัญทาง สถิติ ได้แก่ตัวบ่งชี้ที่ 2 สถานศึกษามีคุณภาพตาม มาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา ตัวบ่งชี้ที่ 3 ผู้เรียนทุกระดับการศึกษามี คุณภาพตาม หลักสูตร ตัวบ่งชี้ที่ 5 ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลาง 2551 ตัวบ่งชี้ที่ 6 ผู้เรียนมีสุขภาพกายสุขภาพจิตที่ดี ตัวบ่งชี้ที่ 7 ประชากรวัยเรียนได้รับสิทธิและโอกาสทางการ ศึกษาขั้นพื้นฐานเท่าเทียมกันและศึกษาในระดับที่ สูงขึ้น และตัวบ่งชี้ที่ 8 ความพึงพอใจของ ผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย อย่างไรก็ตามยัง มีตัวบ่งชี้ด้านกระบวนการบริหารจัดการบางตัว

บ่งชี้ส่งผลต่อตัวบ่งชี้ผลการดำเนินงานบางตัวบ่งชี้ ได้แก่ ตัวบ่งชี้การติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และนิเทศ ส่งผลต่อตัวบ่งชี้ที่ 1 สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามีผลงานที่แสดงความสำเร็จและเป็นแบบอย่างได้ ตัวบ่งชี้การบริหารงานด้านการ บริหารทั่วไป ส่งผลต่อตัวบ่งชี้ที่ 2 สถานศึกษามี คุณภาพตามมาตรฐานการประกันคุณภาพ การศึกษา ตัวบ่งชี้ การบริหารงานด้านวิชาการ และการบริหารงานด้านงบประมาณ ส่งผลต่อตัว บ่งชี้ที่ 4 ผู้เรียนมีคุณภาพตามจุดเน้นและ สมรรถนะสำคัญตามหลักสูตรแกนกลาง 2551 ตัว บ่งชี้การบริหารจัดการที่ดี ส่งผลต่อตัวบ่งชี้ที่ 6 ผู้เรียนมีสุขภาพกายสุขภาพจิตที่ดี และตัวบ่งชี้ที่ 7 ประชากรวัยเรียนได้รับสิทธิและโอกาสทางการ ศึกษาขั้นพื้นฐานเท่าเทียมกันและศึกษาในระดับที่ สูงขึ้น ไม่มีตัวบ่งชี้ด้านกระบวนการใดส่งผลต่อ ตัว บ่งชี้ที่ 3 ผู้เรียนทุกระดับการศึกษามีคุณภาพตาม หลักสูตร ตัวบ่งชี้ที่ 5 ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลาง 2551 และตัวบ่งชี้ ที่ 8 ด้านผลการดำเนินงานคือ ตัวบ่งชี้ความพึง พอใจของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย

อภิปรายผล

ผลการประเมินตัวบ่งชี้ด้านกระบวนการ บริหารจัดการตามมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา 2 มาตรฐานได้แก่มาตรฐานที่ 1 การ บริหารจัดการองค์การสู่ความเป็นเลิศ 3 ตัวบ่งชี้ และ มาตรฐานที่ 2 การบริหารและจัดการศึกษาที่ มีประสิทธิภาพ 4 ตัวบ่งชี้สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาส่วนใหญ่ มีผลการประเมินในระดับดี มาก-ดีเยี่ยมซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการประเมินตัว บ่งชี้ ด้านผลการบริหารจัดการตามมาตรฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 1 มาตรฐาน จำนวน 8 ตัวบ่งชี้ พบว่า 6 ตัวบ่งชี้สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามีผลงาน มีผลการประเมินในระดับดี มาก-ดีเยี่ยมแต่มีอีก 2 ตัวบ่งชี้คือตัวบ่งชี้ที่ 3 ผู้เรียนทุกระดับการศึกษามีคุณภาพตามหลักสูตร และตัวบ่งชี้ที่ 7 ประชากรวัยเรียนได้รับสิทธิและ

โอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานเท่าเทียมกัน และ ศึกษาในระดับที่สูงขึ้นที่สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาส่วนใหญ่มีผลการประเมินในระดับ ปรับปรุง โดยหลักการแล้วผลการบริหารจัดการ น่าจะอยู่ในระดับดีมาก-ดีเยี่ยมด้วยหาก กระบวนการกับผลการบริหารจัดการมี ความสัมพันธ์กันทางบวกและกระบวนการสามารถ อธิบายผลการบริหารจัดการได้ (ปลื้มใจ ไพจิตร และชาญวิทย์ ทองโชติ, 2560) นอกจากนี้ผลการ ประเมินดังกล่าวยังไม่สอดคล้องกับสรุปผล การติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ซึ่งพบว่าด้านการพัฒนาผู้เรียนของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีผลการดำเนินงาน ในระดับดี (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน, 2559 ม 1-20)

สหสัมพันธ์ระหว่าง 15 ตัวบ่งชี้ สรุปได้ว่า ตัวบ่งชี้ด้านผลการบริหารจัดการ 8 ตัวบ่งชี้ ส่วน ใหญ่สัมพันธ์กับตัวบ่งชี้อื่นอย่างน้อยหนึ่งตัวบ่งชี้ แสดงว่า สามารถอธิบายได้ด้วย ตัวบ่งชี้อย่างน้อย ด้วยตัวบ่งชี้ตัวใดตัวหนึ่ง ยกเว้นตัวบ่งชี้ ความพึง พอใจของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียซึ่งไม่ สัมพันธ์กับตัวบ่งชี้ใด ๆ เลยแสดงว่าไม่ สามารถ อธิบายได้ด้วย ตัวบ่งชี้ตัวใดเลย (Grimm, L. G., 1995, pp. 361-389)

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลยังพบอีกว่า กลุ่มตัวบ่งชี้ด้านกระบวนการบริหารจัดการ 7 ตัว บ่งชี้ส่งผลต่อตัวบ่งชี้ผลการบริหารจัดการของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสั ตติที่ระดับ .05 ได้เพียง 2 ตัวบ่งชี้โดยรวมกันอธิบาย ตัวบ่งชี้ที่ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีผลงาน ที่แสดงความสำเร็จและเป็นแบบอย่างได้ ร้อยละ 7.80 และตัวบ่งชี้ที่ 4 ผู้เรียนมีคุณภาพตามจุดเน้น และสมรรถนะสำคัญตามหลักสูตรแกนกลาง 2551 ได้ร้อยละ 6.70 แต่ส่งผลต่ออีก 6 ตัวบ่งชี้ได้น้อย มากไม่มีนัยสำคัญทางสถิตินอกจากนี้พบว่า ไม่มีตัว บ่งชี้ด้านกระบวนการใดส่งผลต่อ ตัวบ่งชี้ที่ 3 ผู้เรียนทุกระดับการศึกษามีคุณภาพตามหลักสูตร

ตัวบ่งชี้ที่ 5 ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลาง 2551 และตัวบ่งชี้ที่ 8 ด้านผลการดำเนินงานคือ ตัวบ่งชี้ความพึงพอใจของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย ซึ่งไม่สอดคล้องกับที่สำนักติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559, หน้า1-20) สรุปผลการติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ทั้ง 225 เขต ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ว่าด้านการพัฒนาผู้เรียน มีผลการดำเนินงานในระดับดี จากผลการติดตามและประเมินผลดังกล่าวแสดงว่ากระบวนการบริหารจัดการไม่สามารถอธิบายผลการบริหารจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาได้ตามหลักเหตุผล หากกระบวนการบริหารจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นเหตุที่อยู่ในระดับดีเยี่ยมทั้งภาพรวมรายตัวบ่งชี้ น่าจะทำให้ผลการบริหารจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอยู่ในระดับดีเยี่ยมทั้งภาพรวมและรายตัวบ่งชี้ด้วย แต่ตามข้อมูลเชิงประจักษ์แล้ว ไม่ใช่ จากข้อค้นพบดังกล่าวนำไปสู่ข้อสงสัยว่าผลการบริหารจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาที่ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปรับปรุงถึง 2 ตัวบ่งชี้เป็นเรื่องสำคัญที่เกี่ยวกับคุณภาพและสิทธิโอกาสของของนักเรียนน่าจะเป็นจุดอ่อนด้านมาตรฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา การอธิบายจากตัวบ่งชี้กระบวนการไม่พอ อาจต้องอาศัยข้อมูลจากแนวความคิดเชิงระบบด้านปัจจัยซึ่งยังไม่มีการศึกษาในขณะนี้ มาช่วย อธิบาย (อัญชลี ธรรมวิธีกุล, 2552)

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 โรงเรียนร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีผลการประเมินระดับพอใช้-ปรับปรุงในตัวบ่งชี้คุณภาพผู้เรียนตามหลักสูตรและสิทธิ โอกาส การศึกษาขั้นพื้นฐานรวมทั้งการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นของประชากรวัยเรียนควรทบทวนผลการดำเนินงาน หาสาเหตุและแนวทางแก้ไขปัญหาให้ดีขึ้น

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรศึกษาความไม่สอดคล้องของผลและกระบวนการบริหารจัดการของเขตตนเองพร้อมทั้งหาสาเหตุและแนวทางแก้ไข

1.3 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรทบทวนกระบวนการติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการตามมาตรฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกชั้นตอน และทุกองค์ประกอบเพื่อหาจุดบกพร่อง สาเหตุและแนวทางแก้ไขกระบวนการติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัย

2.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีการวิจัยและพัฒนาระบบการติดตามและประเมินการบริหารจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้ครอบคลุมปัจจัยกระบวนการและผลผลิตเพราะข้อมูลที่มีอยู่ยังไม่เพียงพอ

2.2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีการวิจัยและพัฒนามาตรฐาน ตัวบ่งชี้เกณฑ์และประเด็นพิจารณาใหม่ให้ครอบคลุมภารกิจ เป็นไปได้ และเป็นธรรมแก่ทุกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

- ปลื้มใจ ไพจิตร และชาญวิทย์ ทองโชติ. (2560). *กระบวนการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปและผลิตอาหาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี*. ค้นเมื่อ 30 มิถุนายน 2560, จาก e-journal.sru.ac.th/index.php/msj/article/view/779
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2560). *เขตพื้นที่การศึกษา*. ค้นเมื่อ 3 เมษายน 2560, จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). *มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ.2557*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). *รายงานผลการติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตามจุดเน้นการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *รายงานประจำปี/2559 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2540). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- อัญชลี ธรรมะวิสิฎฐ์. (2552). *แนวคิดเชิงระบบ*. ค้นเมื่อ 30 เมษายน 2559, จาก <https://panchalee.wordpress.com>
- Good, C. V. (1973). *Dictionary of Education*. New York: McGraw-Hill Book.
- Grimm, L. G. (1993). *Statistical Applications for the Behavioral Science*. New York: John Wiley & Sons, Inc.